

Élj szerencsésen, édes barátom, s minthogy szorgalmasabb levelező vagy, írj gyakrabban mint én, örömmel veszem leveledet mindenkor. Öllelek!
Pest, dec. 1 én 1835.

szives barátod

Bajza.

Közli: SZÜCSI JÓZSEF.

SIMONYI ZSIGMOND LEVELE HAYNALD ÉRSEKHEZ.

Haynald Lajos bíboros-érsek levelezésének gyűjteményét a kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár őrzi. Van közte Simonyi Zsigmondnak egy Haynald-hoz intézett levele, 1884. máj. 8-áról. Simonyi elpanaszolja benne, hogy zsidó származása megakadályozza előmenetelében, az egyetemi tanárság elnyerésében; a megkeresztelkedés gondolatával foglalkozik s audienciát kér Haynald érsektől. Annak említése, hogy a katolikus egyházba akarja magát fölvetetni, mindenestre «captatio benevolentiae» a nagytekintélyű, nagy összeköttetéssel bíró Haynald érsekkel szemben.

Simonyi levelére az érseki iroda ennyit jegyzett rá: «Simonyi Zsigmond audienciát kap 1884. máj. 14/6 d. u. 3 órakor.» Simonyi tehát élőszóval is kérhette Haynald pártfogását. Vajon Haynald eljárt-e Simonyi érdekében, arra nézve nincsen adatunk. Annyi bizonyos, hogy Simonyi mozgolódásával elérte célját, mert 1885-ben kinevezték egyetemi rendkívüli tanárnak.

Simonyi levelében visszapillantást vet addigi tudományos munkálkodására. Nyelvtudományi munkásságának összefoglalása érdekel bennünket elsősorban, de életrajzi vonatkozásokat is rejt az érdekes levél. Megismerjük belőle a tudóst és az embert. A levél így szól:

Nagyméltóságú Bibornok Érsek úr!

Kegyelmes Uram!

Bocsánatot kérek, hogy minden közvetés nélkül bátorkodom, ismeretlen létemre, egy reám nézve főfontosságú ügyben Eminentiád kegyes támogatását kikérni. Bátorít az az általánosan ismert tény, hogy Eminentiád mindenütt szívesen látba veti hathatós pártfogását, a hol egy-egy közhasznú törekvés előmozdításáról van szó.

Nem tudom, volt-e szerencsém eddigi működésemmel Eminentiád figyelmét érdekelni, azért röviden felsorolom, hogy ítéletének alapot nyujtsak, tudományos iparkodásomnak legfőbb tényleges eredményeit. Már húsz éves koromban (1873) fordítottam az Akadémia megbízásából Müller Miksa Főolvasásait a Nyelvtudományról. Azontúl éveken át főleg a Magyar Nyelvörben — de a Nyelvtudományi Közleményekben is — közöltem az értekezéseknek szakadatlan sorát. Ezek közül kettő a M. Nyelvörben kitűzött pályázatokban volt nyertes («A szók összetétele a magyarban», és «A magyar ígemódok használata»), kettőt pedig az Akadémia jutalmazott a Sámuel-díjjal («Az ugor módalakok», és «A hangátvetés»). Az Akadémia 1879-ben s a finnországi Irodalmi Társaság 1881-ben választott meg tagjának, — és az Akadémia 1880-ban jutalmazta Marczibányi-díjjal «A Magyar Kötöszök, egyúttal az összetett mondat elmélete» című pályamunkámat, melyből a befejező III. kötet csak az imént jelent meg. Néhány év óta az Akadémia

megbízásából a Magyar Nyelvtörténeti Szótár szerkesztésével foglalkozom. Végre, az elsorolt szorosán szakszerű műveken kívül, nyelvtanaimmal a középiskolai oktatás ügyének, Antibarbarusommal a helyes magyarságnak ügyekeztem erőm szerint szolgálni.

Ezen rövid felsorolásból látja Eminentiád, hogy minden törekvésemet és tehetségemet a magyar nyelvtudomány szolgálatának szenteltem, s magától érthető, hogy működésemmel fölkerestem azt a helyet is, hol a szaktudomány leggyümölcsözőbb lehet, mert leggyorsabban hathat a jövő tudósaira, a fogékony ifjúságra, — fölkerestem *az egyetemet*. 1877-ben magántanár lettem s 1878-ban a magyar nyelvészet helyettes tanára. Az egyetemek történetében valószínűleg páratlan tény, hogy teljes hat éven át bízzanak meg a helyetességgel, a tudányszaknak ideiglenes előadásával olyan embert, akit a rendes tanárságra, a szaknak állandó képviselőjére méltatlannak tartanak. De nem is ez az oka annak, hogy oly hosszú idő óta kénytelen vagyok ebben a bizonytalan, alárendelt helyzetben tengődni, s hogy folyton ingadozni érzem lábam alatt a talajt, melyen a hazai tudománynak leghasznosabb szolgálataimat reméltem tehetni. Mint illetékes helyen kapott határozott értesítésből tudom, mellőzésemnek a felekezet az oka, melyhez tartozom: oka az, hogy zsidónak születtem.

Kegyelmes Uram! Felekezetemnek azon tagjai, kik, mint én, az európai tudományos műveltség magaslatára iparkodnak helyezkedni, csak névleg zsidók. Tényleg annyira telítve vagyunk a keresztény műveltség szellemével, hogy rendszerint csak egy kis lépés, csak az áttéréstől visszatartó bizonyos álszemérem választ el bennünket Krisztus szentegyháza híveitől. Érett megfontolás után azon meggyőződésre jutottam, hogy ahol e lépésnek meg nem-tétele a legnemesebb s legönzettelenebb törekvéseknek szegi szárnyát, ott emberi és honfitúi kötelesség amaz álszemérmet leküzdeni, s oda állani, ahová lelki életünk irányánál fogva tartozunk. Elhatároztam magamat, hogy az áttérő lépést megteszem s fölvételem magamat a római kath. Anyaszentegyház kebelébe. Eminentiádat kérem, méltóztassék ezen elhatározásom kivitelében támogatni, s kegyeskedjék — ha legközelebb a fővárosban fog időzni — napot és órát kitűzni, hogy kérésemet élőszóval is előadhassam.

Azon reményben, hogy Eminentiád kegyes figyelmébe fogadja ügyemet, vagyok Eminentiádnak

alázatos híve

Simonyi Zsigmond
egyetemi helyettes tanár
Bpsten, Klauzál-utca 7.

1884 május hó 8.

Közli: TIMÁR KÁLMÁN.

EGRESSY GÁBOR LEVELE HUGÓ KÁROLYRÓL.

A Nemzeti Múzeum kéziratára őrzi, a Szinnyei-gyűjteményben, Egressy Gábornak 1848-ból való levelét, amely igen érdekes megvilágításba állítja a *Bankár és báró* szerzőjének, Hugó Károlynak egyéniségét. A sötét megvilágítás erejét fokozza az a közismert tény, hogy Egressy addig lelkes híve volt Hugónak, legalább is a drámaírónak. A levél hű szövege a következő: